

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 6 december 2012

MEDITATIE

De verlosser Israëls

Jesaja mag profeteren dat er een Verlosser tot Sion zal komen, namelijk voor hen 'die zich bekeren van de overtreding in Jakob'. De mensen die zich bekeren, zijn degenen die leren om God op Zijn Woord te geloven. Zij geloven wat God van Zichzelf zegt, wat Hij van de mens zegt én wat Hij van Zijn Zoon zegt.

Dat zijn mensen die aan hun Godsgemis ontdekt worden en de breuk leren bewenen tussen God en hun ziel. Zij leven in wat het betekent tegen een goeddoend God gezondigd te hebben en al Zijn geboden overtreden te hebben. Het is hun lust geworden om naar de wil van God te leven, maar zij lopen vast en daarom krijgen zij een Verlosser nodig.

Let er wel op dat de profeet zegt dat zij zich bekeren van de overtreding in Jakob. Wat bedoelt hij daarmee? Om dat duidelijk te maken, moeten we de lijn in deze tekst toch even doortrek-

En er zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen die zich bekeren van de overtreding in Jakob, spreekt de HEERE.

Jesaja 59:20

ken. De spits van dit tekstwoord richt zich namelijk niet meer op het Israël van het verleden, maar op het Israël van nu, dus in de tijd waarin wij leven. Dit woord heeft een gedeeltelijke vervulling gekregen. Dit Schriftwoord behoort tot de Messiaanse profetieën en heeft met de komst van Christus in het vlees haar vervulling gekregen. Toch is deze profetie in de volheid des tijds niet helemaal vervuld. Paulus schrijft heel concreet in Romeinen 11 dat deze Messiaanse belofte met de komst van Christus in het vlees niet is uitgeput. Wanneer de apostel over de toekomstige bekering van Israël spreekt, zegt hij: 'En alzo zal geheel Israël zalig worden, gelijk geschreven is: De Verlosser zal uit Sion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jakob.' Citeert Paulus het Schriftwoord van Jesaja hier in de verleden tijd? Zegt hij: 'De Verlosser in Sion is gekomen'? Nee! Hij zegt: 'De Verlosser zal uit Sion komen.' Dat wil zeggen: Hij mag in Zijn komen tot Sion, ook vandaag, nog verwacht worden. Hij zal, evenals in oude tijden, weer tot Zijn bondsvolk terugkeren en weer onder hen wonen. Het doel van Christus' komen tot Sion is: het afwenden van de goddeloosheden van Jakob, of, zoals het in onze tekst gezegd wordt: die zich bekeren van de overtreding in Jakob.

Met Jakob worden hier de Joden, het

nageslacht van vader Jakob, bedoeld. Zijn Joden dan zondaars boven anderen? Nee, dat is de bedoeling niet van dit Schriftwoord. Alle ongerechtigheid en alle overtreding van Gods geboden is zonde voor God. Maar aan de Joden is één zonde in bijzondere zin eigen. Dat is met name het verwerpen en het lasteren van de Christus. En nu zegt Jesaja: 'Er zal een tijd komen dat deze specifieke zonde van de Joden zal ophouden en zij zich daarvan zullen bekeren.' Dan zullen de goddeloosheden van hen afgewend worden. Dan zal de Verlosser tot hen komen, zoals Hij na de eerste Pinksterdag gekomen is tot de heidenen, namelijk door Zijn Geest en Woord, in zondaarsharten. Dan zullen zij smeken om vergeving en zich in geloofsgehoorzaamheid onvoorwaardelijk aan die Zaligmaker onderwerpen. Dat geeft nog hoop voor de toekomst! Want Paulus zegt: 'Indien hun verwerping (namelijk van de Joden, door het oordeel der verharding dat over hen gekomen is) de verzoening is der wereld (want daardoor is het Evangelie onder de heidenen gekomen), wat zal de (hun) aanneming wezen, anders dan het leven uit de doden?' Weet u wat nu zo'n voorrecht is? Dat, als God Zijn Geest gaat uitstorten over Israël, dit voor de kerk uit de heidenen een leven als uit de doden zal zijn. Daar zien ook velen van Gods kinderen vandaag naar uit. Zij hebben op grond van Gods Woord hoop op God dat Hij ook onder ons nog eens krachtig zal gaan werken met Zijn Geest en Woord. Dat er nog een tijd zal komen dat er nog velen tot God bekeerd en door een waar geloof met de Heere Jezus Christus verenigd zullen worden. Dat geeft moed, met name ook voor onze jonge mensen. Het is waar, we leven in een donkere tijd, maar Gods werk gaat door! De zaak van Koning Jezus zal niet als een nachtkars uitgaan. Vraag maar of God u wil bekeren. Zeg maar: 'Heere, wilt U aan Israël gedenken, en mag ik dan ook tot U bekeerd worden?'

'En er zal een Verlosser tot Sion komen, namelijk voor hen die zich bekeren van de overtreding in Jakob, spreekt de

Inhoud

- 1 De verlosser Israëls
- 2 Comrie onder vuur (3)
- 3 Een psalm, een lied: Psalm 142 (48)
- 4 Werken voor de kerk (6)
- 5 Even maar...
- 6 Theologie op de kansel
- 7 Een dagboek van ds. F. Bakker
- 8 Boekennieuws
- 9 Kerknieuws
- 10 Berichten
- 11 Kerkdiensten

HEERE.' Heeft deze Verlosser voor u waarde gekregen? Dat is alleen mogelijk door het geloof en als Hij ons van de Vader geopenbaard wordt. Wordt u bestreden omdat u te veel, te lang of te snood gezondigd zou hebben? Weet dan dat Hij gekomen is om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Daarom kon de apostel Paulus schrijven in zijn zendbrief aan Timotheüs: 'Dit is een getrouw woord en alle aan-neming waardig, dat Christus Jezus in

de wereld gekomen is om de zondaren zalig te maken, van welke ik de voor-naamste ben.'

De Heere doe een stervend leven leiden, opdat de oude mens met Christus gekruisigd worde. Dat doet wandelen in de vreeze des Heeren. Dan wordt de Heere gedankt en geprezen en de Verlosser alle eer en roem gegeven.

Goes,

ds. R. Boogaard

3

Comrie onder vuur

In zijn boek over de wedergeboorte stelt ds. Kort wezenlijke zaken aan de orde. Echter, de wijze waarop de oud-gereformeerde predikant ze beschrijft, zorgt voor verwarring. Van de oudvaders is het met name Alexander Comrie die hevig onder vuur ligt. Hij zou een belangrijke wissel hebben gezet in het spreken over het geloof, waardoor er tal van ontsparingen zijn gevolgd. Tot op de dag van vandaag, zo meent ds. Kort.

Wat is er met Comrie aan de hand? Ds. Kort is namelijk niet de eerste die deze predikant onder kritiek stelt. Allereerst daarom kort de feiten over Comrie. Geboren in Schotland, op 16 december 1706, kreeg hij in zijn jonge jaren al het stempel mee van de prediking van Thomas Boston en de broers Ralph en Ebenezer Erskine. Als twintiger kwam hij naar Nederland, studeerde daar theologie, promoveerde op een filosofisch onderwerp en diende vervolgens de kerk van Woubrugge gedurende 38 jaar. Ruim anderhalf jaar na zijn emeritaat in 1773 stierf Comrie op 10 december 1774. Naar eigen zeggen verbleef Comrie het liefst in de studeerkamer. Daar overdacht Hij Gods Woord en de wegen die de Heere met zondige mensen gaat. Daar schreef hij ook zijn boeken die zeer geliefd werden. Comries "ABC des geloofs" werd vele malen gedrukt en vertaald in het Engels en het Duits.

Critici

In zijn studeerkamer werkte Comrie ook aan de bestrijding van het opkomende verlichtingsdenken. Het remonstrantisme bleef zijn hele leven door de aandacht trekken. Hij bestreed het vanuit een diepe overtuiging dat de zaligheid een volkomen Godswerk is, waaraan menselijke daden niet bijdragen.

Het is dan ook te begrijpen dat Comrie naast vele liefhebbers ook critici kende. Die waren er al in zijn dagen. Comries strijd tegen het opkomende verlichtingsdenken - samen met zijn vriend en ambtsbroeder Nicolaus Holtius - zorgde voor een frontale botsing met de Leidse hoogleraren J. van den Honert en J.J. Schultens. Ook op Comries uiteenzettingen over de rechtvaardigmaking van eeuwigheid kwam kritiek. Dezelfde Van den Honert bracht zijn bedenkingen zelfs een- en andermaal op een classicale vergadering. Volgens hem deed Comrie tekort aan de leer van de rechtvaardigmaking door het geloof. De classicale zaak kreeg een ongedacht einde door het sterven van Van den Honert.

Door Jacob Groenewegen, een gemeentelid uit Oudshoorn, werd Comrie eveneens bestreden. Ook hij richtte zijn pijlen op Comries uiteenzetting over de rechtvaardigmaking van eeuwigheid. Overigens had Groenewegen ook kritiek op Theodorus van der Groe die juist de rechtvaardigma-

king door het geloof benadrukte en tegelijkertijd scherp separeerde tussen ware en valse genade.

Nieuwe golf

De laatste jaren is er een nieuwe golf van kritiek op Comrie gekomen, vooral van de zijde van de broers G.A. en W.J. van den Brink, beiden hersteld hervormd predikant. De pijlen richtten zich dan vooral op Comries overtuiging dat de vereniging met Christus niet allereerst door de *daad* van het geloof maar door de *gave* van het geloof tot stand komt.

Het boek van ds. Kort leunt op zijn beurt kritiekloos op een scriptie van W.J. van den Brink. Daarin staat niet alleen Comrie onder kritiek, maar nog veel meer ds. G.H. Kersten die van Comrie zou zijn afgeweken. In zijn voorwoord spreekt ds. Kort uit dat Van den Brink hem met zijn genoemde scriptie een 'grote dienst' heeft bewezen. Uit deze studie leidt ds. Kort, zo schrijft hij, een 'droeve lijst met afwijkingen' af die hij bij ds. Kersten bespeurt. Dat is een scherpe veroordeling!

We merken nu op dat de visie van de broers Van den Brink niet onweersproken is gebleven. Nog onlangs is de kritiek van ds. G.A. van den Brink op Comrie bestreden door de hersteld hervormde theologen D. Baarsen en W. van Vlastuin. We mogen het wel spijtig noemen dat ds. Kort wel heel snel is meegegaan met één interpretatie van Comrie en daar zulke scherpe conclusies aan verbindt.

Niet mals

Over het geheel genomen is de kritiek van ds. Kort op Comrie niet mals. Toegegeven, voor de godsvrucht van Comrie heeft de oud-gereformeerde predikant respect. Hij noemt hem een "ster van Gods liefdewerk aan de hemel van Gods Kerk". Elders schrijft hij dat 'het Evangelie ruim en zuiver door hem werd gepredikt'.

Maar verder krijgen we de indruk dat Comrie vooral veel kwaad heeft aangericht in de Nederlandse kerk en dat het zeer te betreuren is dat de Gereformeerde Gemeenten met waardering op Comrie teruggrijpen. Er gaan weinig hoofdstukken, ja vaak zelfs weinig bladzijden voorbij waar de predikant uit Woubrugge het *niet* heeft gedaan. Soms moet je even slikken, bijvoorbeeld als je leest: 'Lezers, ik kan hier niet uit mijn gedachten bannen hoe gevaarlijk Comrie in zijn theologie van de veronderstelde wedergeboorte is geweest. Helaas is dit

de bittere vrucht als een mens met zijn verstand te werk gaat' (blz. 84). Naast het feit dat dit eenvoudig niet waar is - Comrie heeft geen veronderstelde wedergeboorte geleerd - is dit ook erg kort door de bocht geformuleerd. Eerlijk gezegd ben ik van dergelijke zinnen - ik heb er nogal wat gelezen - erg moe geworden.

Embryotheologie

Persoonlijk vind ik het erg ver gaan om Comrie een "filosofische embryotheologie" toe te schrijven, zoals dat al in ondertitel van ds. Korts geschiedt gebeurt. In het boek zelf lezen we ook over "embryofilosofie". Ds. Kort doelt hiermee op de preek over 1 Johannes 5:4, zoals we die aantreffen in Comries "Eigenschappen des zaligmakenden geloofs". In deze preek vergelijkt Comrie de levendmaking van de zondaar met de bevruchting in de moederschoot. Het zaad van Gods Woord wordt in het hart van een zondaar gelegd. Zo ontstaat een embryo, die daadwerkelijk geboren moet worden. Met deze geboorte bedoelt Comrie in deze preek de "dadelijke en wederzijdse onderhandeling met Christus." Wie Comrie enigszins kent, weet dat hij de noodzakelijkheid van deze vereniging met Christus krachtig heeft geleerd. Comrie leert geen geestelijk leven buiten Christus. Dat leren de Gereformeerde Gemeenten ook niet. Maar, zijn de werkzaamheden die aan de bewuste geloofsvereniging met Christus voorafgaan, ook vruchten van het ware zaligmakende geloof? Ja, ook dan is er geestelijk leven, omdat God dat leven in de levendmaking schonk. Bij de geloofsvereniging met Christus door de *oefening* van het geloof komt dit geschonken leven openbaar. Anders gezegd, deze vereniging met Christus is noodzakelijk, maar Comrie heeft ook geleerd dat het geestelijke leven niet begint met de *bewuste* vereniging met Christus. Wel, het is dit punt dat ds. Kort niet kan overnemen. Sterker nog, hij acht dit een heel gevaarlijke leer, een leer die volgens hem meer teruggaat op filosofie dan op Gods Woord. Daarover denken we de volgende keer verder na.

N.a.v. "Wedergeboorte of schijngeboorte", ds. A. Kort; uitg. Tekstservice Vermeulen, Meteren, 2012; 206 blz.; ISBN 978 90 78164 10 4; € 19,50.

(wordt vervolgd)

Middelburg, ds. J.M.D. de Heer

EEN PSALM, EEN LIED

48

Psalm 142

'Als mijn geest in mij overstelpt was, zo hebt Gij mijn pad gekend.'

Psalm 142:4a

Deze Psalm bevat een gebed van David. Hij heeft het gebeden in de spelonk van Adullam of in een van de spelonken van En-gédi. Hij is daar opgesloten als in een gevangenis. Eén stap buiten deze benauwde ruimte kost hem zijn leven.

Het is een gebed uit de benauwdheid. Een luide schreeuw tot God. David is van allen verlaten. Bij de mensen is voor hem geen hulp of uitkomst meer. Niemand bekommert zich nog om hem. Maar hij mag de Heere overhouden.

David's geest is overstelpt. Deze klacht komen we ook tegen in Psalm 61:3; 77:4; 117:5; 143:4 en Jona 2:8. Het is dus een veelvoorkomende klacht onder Gods kinderen. De overstelping ziet op grote angst en benauwdheid. Het is met David als in Psalm 42: 'Al Uw baren en Uw golven zijn over mij heengegaan'. Hij voelt zich een afgematte drenkeling, die onmachtig is om zichzelf te redden.

Een mens is zomaar niet overstelpt. We houden het over het algemeen zo heel lang vol. Maar gelukkig is hij die iets mag kennen van deze heilzame wanhoop. Die is niet aangenaam, maar wel heel nuttig. Zo verkrijgt David oefening op de leerschool van het gebed. Daar mag hij zijn verdere leven zo'n gemak van hebben.

De verlatenheid van David is heel diep. Maar toch niet zo diep als de verlatenheid van Christus aan het kruis. De Middelaar moest uitroepen: 'Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten'. David mag hier echter toevoegen: 'zo hebt Gij mijn pad gekend'. En dat is zijn behoud. Zijn pad is immers zo gevaarlijk. Het is een weg waarop zij 'strikken verborgen hebben'. Als de Heere hem niet leidt, valt hij zo in de hand van de vijand.

Het is ook een eenzame weg: 'Ik zag uit ter rechterhand, en ziet, zo was er niemand, die mij kende; er was geen ontvlieden voor mij; niemand zorgde voor mijn ziel'. Maar God weet waar David heen moet.

Hoewel David's geest overstelpt is, heeft zijn geloof niet opgehouden. Zijn geloof zetelt niet in zijn verstand of gevoel. Hij noemt de Heere zijn toevlucht en zijn deel. Hij mag geloven dat de Heere aan hem wel zal doen. Als dat straks gebeurt, zullen de rechtvaardigen hem omringen. Dan krijgt de Heere de eer!

Donner schrijft in zijn verklaring boven deze Psalm: 'Een onderwijzing in de heilige gebedskunst'. Hebben wij daar ook wat oefening in gekregen?

*Als mij geen hulp of uitkomst bleek;
Wanneer mijn geest in mij bezweek,
En overstelpt was door ellend',
Hebt Gij, o Heer', mijn pad gekend.*

Nunspeet, ds. A. Schot

Vrijwilligerswerk op een evangelisatiepost

'Ik zou niet weten hoe het op de post zou moeten als er geen vrijwilligers waren. Zij vormen de spil ervan en zijn echt onmisbaar.' Evangelist A. van Setten uit Merkssem weet zijn 'hulptroepen' op de juiste waarde te schatten. *'Ik ben wel eens verwonderd over hun motivatie, inzet en betrokkenheid'.*

De evangelisatiepost telt zo'n honderd vrijwilligers, in hoofdzaak afkomstig uit de classes Goes, Middelburg en Tholen. Op tal van terreinen worden ze ingezet: bij het marktwerk, de inloop, de kinderclub, de tienerclub, het sorteren van kleding, de kledingwinkel en de 'simpelsoep'. Volgens een vast rooster worden ze een of meerdere keren per maand in Merkssem verwacht.

Om het overzicht te behouden, fungeert er al verschillende jaren een overkoepelende werkgroep, waarin alle geledingen van het vrijwilligerswerk zijn vertegenwoordigd. Daarnaast is er onlangs een coördinator voor de vrijwilligers aangesteld. Van Setten is daar blij mee. 'Ik was bijna een soort manager geworden om van alles en nog wat te regelen. Dat vroeg teveel tijd. Omdat de coördinator mij veel werk uit handen neemt, kan ik

me nu op mijn echte taken richten'. Omdat de vrijwilligers elkaar lang niet allemaal kennen, wordt er ieder jaar kort na de jaarwisseling een nieuwjaarsbijeenkomst gehouden. Het samenbindende element staat daarbij centraal. Daarnaast wordt er ook af en toe een toerustingsavond belegd. Van Setten: 'Het werk op de post vraagt bepaalde vaardigheden van de vrijwilligers. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk om te weten hoe je een gesprek moet voeren met iemand die echt helemaal niets van God en Zijn Woord weet. Daarnaast zeg ik nogal eens: Je hoeft niet altijd te praten; het bieden van een luisterend oor is soms veel vruchtbaarder'.

Een van de vrijwilligers in Merkssem is diaken C. Kok uit Krabbendijke. Hij loopt al heel wat jaren mee. Zijn eerste kennismaking met het evangelisatiewerk dateert uit 1999, toen hij op de evangelisatiepost in Alkmaar een zondagse dienst bijwoonde. 'Het viel mij direct op met hoeveel warmte de kerkgangers werden ontvangen. Zij waren echt welkom. Dat ben ik nooit meer vergeten'.

In 2002 raakte Kok betrokken bij het evangelisatiewerk in Amsterdam. Daar ging echter wel wat aan vooraf. 'Ik ging al jaren eigenwillige wegen, hoewel niet zonder overtuigingen, en dacht door mijn eigen gerechtigheden zalig te kunnen worden. Maar op zondag 14 januari 2001 sprak de Heere krachtadig tot mijn ziel vanuit Lukas 2:49. Toen heeft Hij me overwonnen door de liefde van Christus en mocht ik de wapens van vijandschap inleveren, gewillig en vrijwillig. Hem daarvoor alleen de eer! Ook ontstond er toen een begeerte om anderen met Gods Woord in aanraking te brengen'.

Op zekere dag zou Kok met evangelist Joh. Krijgsman in Amsterdam mee naar de markt gaan. 'Die dag ben ik aan de weet gekomen dat er niemand op ons zit te wachten en zeker niet op de boodschap die we brengen'.

Na verloop van tijd breidde het werk van Kok zich uit. 'Voortaan nam ik vier keer per jaar twee dagen vrij om

Werken voor de kerk

In het kerkelijke leven valt de nadruk doorgaans op de predikant en de kerkenraad. Naar buiten toe vormen zij veelal het gezicht van de kerkelijke gemeente. Er zijn ook anderen die belangrijk werk doen in het gemeente-zijn. In enkele afleveringen staan we daarbij stil. Deze week het laatste artikel: **vrijwilligerswerk op een evangelisatiepost**

in Amsterdam de helpende hand te bieden. 's Morgens was ik op de post, 's middags in het centrum en vrijdags op de markt. We hebben daar wat folders uitgedeeld! Gelukkig was er af en toe ook ruimte voor een goed gesprek. Maar wat voel je je afhankelijk, als je daar, te midden van al die duizenden mensen op de Dam en in de Kalverstraat, loopt te folderen en in gesprek probeert te komen'.

Goede herinneringen bewaart Kok aan wijlen ouderling C. Hotting uit Amsterdam-Noord. 'Op de post werd hij door bijna iedereen 'ome Cor' genoemd. Hij voelde zich intens bij het evangelisatiewerk betrokken en heeft ook heel veel voor de post betekend. Onvergetelijk voor mij is de nacht die ik bij hem doorbracht na de kerstzangavond van 23 december 2002. We raakten toen zo met elkaar in gesprek over het werk en de wegen des Heeren, dat we de tijd vergaten. Die nacht zijn we bijna niet op bed geweest'.

Sinds 2007 is Kok actief in Merkssem. In overleg met evangelist Van Setten richtte hij zich de eerste jaren vooral op Schoten, een andere voorstad van Antwerpen. 'Op zaterdagmorgen gingen we daar folderen. Maar net als in Amsterdam zat ook in Schoten niemand op ons te wachten. We hebben daar echt vijandschap ervaren. Soms werd me met een stem vol haat toegesist: 'Ga weg; alstublieft, ga hier weg!' Dat was inriest. Toch hadden we soms ook goede gesprekken, zoals met die zeeman, die zich afvroeg of er wel een God in de hemel bestaat. Vanwege alle ellende die hij om zich heen zag, geloofde hij daar niets van. In alle eenvoudigheid heb ik toen geprobeerd daar iets van te zeggen. Dat doe je dan met de bede in je hart of de Heere je de juiste woorden in de mond wil leggen en het wil zegenen'. Omdat er vanuit Schoten vrijwel geen enkele reactie op het evangelisatiewerk kwam, werd dit na vier jaar be-

Evangelisatiepost in Merkssem

eindigd. Alle aandacht richt zich nu op Merksem. Momenteel is Kok daar twee of drie dagen (of dagdelen) per maand aanwezig. Ook valt hij wel eens in. Hij is breed inzetbaar. De ene keer staat hij op de markt, een andere keer is hij op de post aanwezig om bezoekers op te vangen of de maaltijd te begeleiden als Van Setten verhinderd is. Ten aanzien van het markt- en straatwerk is het belangrijk altijd één-op-één gesprekken te voeren, zegt hij. 'Gaan we met z'n tweeën het gesprek met iemand aan, dan denkt men al gauw dat we tot de Jehova's getuigen behoren'.

Een van de zaken waar Kok (en niet alleen hij) de laatste jaren tegenaan

loopt, is de situatie in de Rooms-Katholieke Kerk. 'Sinds het seksueel misbruik uit het verleden openbaar is gekomen, bestaat er een enorm wantrouwen tegenover godsdienst. Sommigen willen er echt helemaal niets meer mee te maken hebben'.

Hoewel Kok 'slechts' vrijwilliger is, is het werk in Merksem voor hem niet vrijblijvend. 'Het is onze dure plicht om de boodschap van Gods Woord zo zuiver en helder mogelijk te laten klinken. Met Paulus moeten we de Joden daarbij een Jood zijn en de Grieken een Griek. Met vallen en opstaan proberen we dat te doen, in het diepe besef ook hierin volledig afhankelijk

te zijn van de Heere'.

Of Kok wel eens vruchten op zijn werk heeft gezien? 'Dat zal de eeuwigheid openbaren. Maar evangeliseren is geen succesverhaal. Er is ook niets romantisch aan. Integendeel, meer dan eens is het vleeskruisigend werk. Je mag al blij zijn als je per dagdeel drie gesprekken van vijf minuten hebt. Echter, ik moet nogal eens denken aan wat ds. T. Vanhuyse ons op een toerustingsavond ooit meegaf: 'Evangeliseren, is dat ploegen op rotsen? Ja, dat is het! Maar... het is ook ploegen op hoop!' Daar mag ik wel eens moed uit putten'.

Krabbendijke,

J.P. Sinke

Even maar...

Het prille begin

U weet allemaal wel dat advent 'komst' betekent. In een adventspreek staat dus de beloofde komst van de Zaligmaker centraal. Zijn komen in het vlees overeenkomstig de vele beloften in het Oude Testament, heilshistorisch. En vervolgens Zijn komst door de werking van Zijn Geest en Woord in het hart, heilsordelijk. Want wat de Christus deed vóór Zijn volk, dat werkt Hij ook uit *in* de Zijnen. Er is een duidelijk verband tussen de heilsgeschiedenis en de heilsorde. Het gaat dan om de levensvraag: *Hoe kom ik bij Jezus?* Is dat ook uw levensvraag? Wat is 'het kerkelijk jaar' toch nuttig. Een half kalenderjaar - van ongeveer december tot juni, van advent tot ná Pinksteren - volgen we in de prediking de Heilige Schrift in de gangen van de vernedering en de verhoging van Sions betalende Borg. Van het prille begin van de belofte van Zijn komst in Genesis 3 tot Zijn heerlijkheid aan de rechterhand Zijns Vaders, vanwaar Hij Zijn Geest uitstort, Die onverhinderd werkt (Hand 28: 31b), tot de laatste van de uitverkorenen zal zijn toegebracht. Dan 'is het geschied' (Openb 21: 6). Dan is het einde van deze bedeling daar.

Over dit prille begin gesproken ... Eigenlijk had de Heere rechtvaar-

dig na Genesis 3 vers 6 een punt kunnen zetten. 'En zij nam van zijn vrucht en at; en zij gaf ook haar man met haar, en hij at.' Terwijl we volmaakt wisten: 'Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de dood sterven' (Gen 2: 17b). Maar we wilden zélf uitmaken wat goed en kwaad is, we wilden onze eigen wil doen. Terwijl we wisten dat we daarmee ons eigen graf zouden graven. Maar tóch doen! En daarna? We lezen van Adam en Eva dat ze zich schaamden. Ja, dat nog wel. Ze voelden wel dat het niet goed zat. En dan?? Zijn ze beiden op hun knieën voor God gevallen en hebben ze beleden: 'Ik heb gedaan, wat kwaad was in Uw oog'? Nee hoor, helemaal niets van dit alles. Ze schaamden zich, probeerden zich te bedekken door middel van schamele vijgenbladen en wilden daarmee wegllopen bij de Overalteenwoordige vandaan. Ze wilden wegkruipen voor de Alwetende. Ze keerden niet vanuit zichzelf terug naar God. Ze vroegen niet naar God. Ze bogen niet onder God. Dát is nu een mens na de val! Wel de zonde willen, maar niet de gevolgen van de zonde, namelijk de totale ellendestaat. In Genesis 3 vers 12 lezen we dat ze zelfs hebben geprobeerd om God van al deze ellende de schuld te geven. En toen... Is toen de nacht

over de wereld en het mensdom gevallen? Is er een eeuwig zwijgen van de Rechtvaardige gekomen? Waren zij en wij toen voor eeuwig definitief rampzalig? Ze vroegen immers niet naar verlossing; en ook wij zijn van nature niet verlegen om een Verlosser.

'Wij geloven, dat onze goede God door Zijn wonderlijke wijsheid en goedheid - ziende dat zich de mens alzo in de lichamelijke en geestelijke dood geworpen en geheel ellendig gemaakt had - Zichzelf begeven heeft om hem te zoeken, toen hij al bevend voor Hem vlood, en heeft hem getroost, belovende Zijn Zoon te geven, Die worden zou uit een vrouw, om de kop der slang te vermorzelen en hem gelukkig te maken'. NGB 17. Dus de Heere loopt een verloren mens achterna. Een zondaar, een verloren zondaar, die niet anders kan en wil dan wegllopen voor God. Ook al spreekt zijn geweten misschien nog wel. Wat is ons verloren bestaan? Weglopen en wegkruipen en wegblijven. En toch ... voor zulke mensen klinkt weer op vier rustdagen achtereen het wonderlijk begin van het Adventsevangelie: 'Waar zijt gij?' (9 en 15). Dat is wezenlijk wat anders als: 'Tingeling, nu zijt welkome'.

v. A.

Theologie op de kansel

“De Heidelberg, de eenvoudige Heidelberg, houdt daar aan vast!” Deze woorden sprak dr. H.F. Kohlbrugge aan het einde van zijn leven. Zij typeren zijn grote liefde en waardering voor de Heidelbergse Catechismus, het leer- en troostboek van de kerk van de Reformatie. Aan deze woorden van Kohlbrugge moest ik denken toen ds. W. Harinck, aan het einde van een indrukwekkende dienst in het kerkgebouw van de Gereformeerde Gemeente te Kapelle-Biezeling bij het gouden ambtsjubileum van zijn vader, het eerste exemplaar van het boek met 52 preken over de Heidelbergse Catechismus van de hand van ds. C. Harinck, aan zijn geliefde vader overhandigde.

In het Woord vooraf bij deze “Onderwijzing in de christelijke leer” merkt ds. C. Harinck zelf over het onderwijs in de christelijke leer onder andere op: ‘Wat heeft de gemeente daar behoefte aan! Hoe gering is dikwijls de kennis van de christelijke leer! Het gaat daarom in het bepreken van de Catechismus niet om een gemoeidelijke uiteenzetting van een bekeringsweg, maar om de gemeente te bouwen in het allerheiligste geloof. De vraag van veel predikanten is: ‘Hoe preek je theologie van de kansel?’ Het antwoord is: ‘Aan de hand van de Heidelbergse Catechismus’. De verwoording van de bijbelse leer, de begrippen en uitdrukkingen die de opstellers gebruiken, hebben een diepe inhoud en getuigen van een doordachte theologie. De uitlegging daarvan is bijbelse theologie van de kansel’.

Door Gods genade heeft ds. C. Harinck, op deze door hem geschetste manier, het Woord van God mogen bedienen in de prediking van de Heidelberg. Want dat is, als het goed is, catechismus-prediking: bediening van het Wóórd. Als jongeman ben ik er zelf getuige van geweest dat ds. Harinck als jong predikant in de gemeente Utrecht het Woord van God bracht, ook in de catechismuspreken. Hij gaf helder onderwijs in de

christelijke leer en legde, ook in de leerdiensten, de boodschap van het Woord, van wet en Evangelie, die in de drie stukken van de Heidelbergse verkondigd wordt, aan de harten van de hoorders.

Het grote en blijvende belang daarvan onderstreepte hij ook in een interview in het Reformatorisch Dagblad ter gelegenheid van zijn ambtsjubileum: ‘De kerk staat vandaag voor twee uitdagingen: enerzijds te waken voor nog verdere verstarring en verdonkering van het Evangelie. Maar in de tweede plaats ook: ervoor waken dat de drie stukken uit de Heidelbergse niet worden verlaten. Het geloof is en blijft toch het aangrijpen van Jezus door een schuldig en verloren mens’.

Helder klinken deze gedachten door in zijn verklaring van het antwoord op de tweede vraag van de Heidelberg. Hij zegt daarin onder meer dat het gaat om het door Gods genade delen in de enige troost: ‘En wie delen in deze troost? Het antwoord is: mensen die kennis hebben aan ellende, verlossing en dankbaarheid’.

En even verder: ‘Met de driedeling wijzen de opstellers van de Catechismus op de hoofdzaken van het christelijk geloof. Zij zeggen ons tegelijk wie de christen is die in deze troost deelt. Het is een mens die kennis heeft aan ellende, verlossing en dankbaarheid. Dit hebben de opstellers willen leren. Het leven van een waar christen is getypeerd door geestelijke kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid. Het zijn geen stations of bepaalde stadia in het leven van een gelovige, maar een beleving die zich steeds herhaalt en verdiept. Het is een steeds terugkerende cirkelgang. Je kunt niet zeggen de ellende voorbij te zijn en nu in de verlossing of in de dankbaarheid te leven. Het zijn steeds terugkerende stukken. Zo keert in de Catechismus de leer van de ellende en de verlossing terug in het stuk van de dankbaarheid. In antwoord 115 wordt bijvoorbeeld gezegd: ‘opdat wij ons leven lang onze

zondige aard hoe langer hoe meer leren kennen en des te begeriger zijn om de vergeving van de zonden en de gerechtigheid van Christus te zoeken’. Toch is er wel sprake van een zekere orde. De kennis van de ellende is nadrukkelijk het eerste stuk, de kennis van de verlossing heet het tweede stuk en de kennis der dankbaarheid wordt het derde stuk genoemd. De christen beleeft niet eerst verlossing en dan ellende of eerst dankbaarheid en dan verlossing. We doen de Catechismus geweld aan als we van de drie stukken drie stadia van een bekeringsweg maken. Het zijn blijvende elementen in het leven van een christen. We doen de Catechismus echter ook geweld aan indien wij de volgorde verbreken. De christen leert steeds eerst en voortdurend dieper zijn ellende kennen. Dit leidt tot steeds opnieuw en dieper de verlossing in Jezus Christus te zoeken en doet de dankbaarheid voortdurend en steeds inniger beoefenen’. Dat is de boodschap die in de bundel catechismuspreken van deze bedienaar van het goddelijk Woord steeds weer rijk doorklinkt.

Eén kleine opmerking tenslotte: Verschil van gedachten mag er, binnen het raam van een nauwkeurige exegese, zijn onder theologen. Soms zou het in een enkele preek goed geweest zijn als een korte aanduiding over bepaalde theologische opvattingen, wat breder uitgewerkt was. En dat juist om misverstanden te voorkomen. Want het zou heel jammer zijn als zo’n wat (te) korte aanduiding de reden was dat iemand zou besluiten om een preek, vol geest en leven, niet te lezen in de gemeente. Want deze catechismuspreken zijn een weerslag van de boodschap die broeder Harinck ook reeds 50 jaar geleden in de intriede-dienst te Utrecht verkondigde: ‘Ik zal Uw gerechtigheid vermelden, de Uwe alleen’ (Ps. 71:16b).

Onderwijzing in de christelijke leer. Heel hartelijk aanbevolen voor de leerdiensten in de gemeenten en voor persoonlijk gebruik!

Naar aanleiding van “Onderwijzing in de christelijke leer”, 52 preken over de Heidelbergse Catechismus, ds. C. Harinck; uitg. Den Hertog, Houten, 2012, ISBN 978 90 331 24907; 667 blz.; € 59,50.

Moerkapelle,

ds. J. Driessen

Een dagboek van ds. F. Bakker

Ds. Frans Bakker (1919–1965) is slechts gedurende een korte tijd dienaar van het Goddelijk Woord geweest. Het laatst diende hij de christelijke gereformeerde kerk van Driebergen. Op 45-jarige leeftijd nam de Heere hem tot zich. Relatief jong moest hij zijn vrouw – kinderloos – achterlaten. Maar ook zijn gemeente. Iets van dit schriftelijke afscheid willen we aan u doorgeven. U kunt het vinden als laatste meditatie in 'Het eeuwige Woord', deel 3.

“Nu de krachten al minder worden, zal het wellicht de laatste keer zijn, dat ik mij in ons gemeenteblad tot u mag richten. Ik had nog graag één keer in uw midden het Woord bediend, maar dat is nu lichamelijk onmogelijk geworden. Toch ben ik dankbaar, dat ik me nog schriftelijk mag uitdrukken, hetgeen ik niet anders kan zien dan als een woord van afscheid, want ik gevoel dat de ziekte en de pijn al meer doorzet. En gelukkig, dat niet alleen. Maar er is in de smart dikwijls een blijdschap in God, die ik voor de gezondheid niet zou willen ruilen. De hemel komt steeds dichterbij en de aarde wordt steeds minder waard. Reeds voordat we de ontzettende boodschap vernamen, kreeg ik op een middag de rust in God de Vader en God de Zoon en God de Heilige Geest zo sterk te ondervinden, dat ik wel gevoelde niet ver meer te zijn van de rust, die er zeker overblijft voor het volk van God. En sinds ik het weet, is de Heere soms zo dichtbij, dat ik Zijn stem reeds gehoord heb, die zeide: „Ga in, in de vreugde uws Heeren”. Sterven is God ontmoeten. Maar er zijn tijden, dat mijn ziel zeer begeert om God te ontmoeten. O, wat een wonder, want wie ben ik, dat de Heere mij zo overvloedig bedient. Niets is er hier van mezelf bij. Niets, niets. Maar dat is nu juist mijn geluk. En dat zeg ik nu ook tot bemoediging voor degenen, die niets hebben.

Dit wil echter niet zeggen, geliefden, dat we dan ongevoelig zijn voor de scheur, die de dood meebrengt. Er zijn ook tijden dat mijn lieve vrouw en ik samen zitten te wenen vanwege dat ontzettende scheiden... Met diepe ontroering schrijf ik u dit. De liefde kan niet mis-

sen. En daarvan ben ik overtuigd, dat er liefde tussen ons heeft gewoond. Ik mag zelfs geloven (o, wat een ambtelijke blijdschap aan het einde der baan) dat er zegen gevallen is door mijn gebrekvolle arbeid. Wat mezelf betreft, hoe graag was ik nog bij u gebleven. Toen ik op een nacht geen pijn had, werd ik bepaald bij het woord uit de Openbaring, dat er geen tempel meer zal zijn, maar dat God Zelf de Tempel zal wezen en het Lam. Leest u het eerste gedeelte eens van 2 Korinthe 5. En ook 2 Korinthe 4 waarmee de Heere mij zo rijk heeft vertroost voordat we de ongeneeslijke tijing ontvingen.

Ja, wat mij betreft, ik was nog graag bij u gebleven. Maar de Heere heeft gezegd: „Zo is het goed”. En nu heb ik ook gezegd: „Zo is het goed”. Het elfde hoofdstuk uit mijn boekje “Gebedsgestalten”, waarin het gaat over Mozes, die het aardse Kanaän niet binnen mocht gaan, moest ook in mij bewaarheid worden. Toen ik nog in het ziekenhuis lag, heeft mij dat zo aangegrepen en ik moet eerlijk zeggen, dat ik voor de tijd nooit veel moed heb gehad, ook al hoopte ik en al hield ik telkens weer aan het leven vast. Toch is de Heere een Hoorder der gebeden geweest voor u, die zo dikwijls voor mij aan Zijn troon werd gebonden, want de Heere gaf dat ik nog dikwijls Zijn Woord mocht prediken na de terugkeer uit het ziekenhuis.

Maar wij hebben e ndeze schat in aarden vaten. Ik denk bij dit woord aan de gelijkenis van de man, die een schat in de akker vond. Men deed toen zijn schatten van goud of zilver in een aarden vat en verborg dat in de aarde. Een aarden vat was maar een goedkoop vat en erg breekbaar. Het zat toch maar onder de grond. Het ging ook niet om dat vat, maar het ging om de schat. Dat aarden vat was maar een verpakking. Het was niet zo erg wanneer het brak, als dan de schat maar bewaard bleef.

Die schat, waarvan Paulus spreekt, is de ambtelijke bediening aangaande de prediking, die de drieënige God tot inhoud heeft. En dat vat, daarmee vergelijk Paulus zichzelf. O, wat een tegenstelling, de grootheid van het ambt en eigen onvermogen. Wat een tegenstelling, die eeuwige schat en dat breekbare vat. Dat vat is slechts een zwak in-

strument, dat ieder ogenblik kan breken. We hebben deze schat in aarden vaten. Maar hoe schielijk kan het worden: we hadden deze schat in aarden vaten. Zo heeft God het gewild, 'opdat de uitnemendheid der kracht zij Godes en niet uit ons', zegt Paulus. Want dat vat komt alleen tot zijn doel als de blik van de dienaar Gods is afgewend en alleen op die Schat gericht. Zeker dan vallen er ziebanden met hem, die dat Woord mocht uitdragen. Als het gestrooide zaad van Gods Woord in het hart is gevallen, wie kan dan de prediker vergeten? En het omgekeerde is niet minder waar, want wat is het voor zulk een zwak instrument een ambtelijke vreugde als het bemerkt mag worden, dat het Woord naar God drijft.

Maar ze zullen samen toch alleen in die Schat eindigen en het zal juist het leven naar God zijn, dat hen samen verbindt. En daarom geliefde gemeente, wie ben ik, dat de Heere mij heeft willen roepen en willen gebruiken tot dat heerlijke ambt? O, zeker, er is ook ambtelijke bitterheid geweest en ook ambtelijke zonde. Maar nogmaals, wie ben ik, dat de Heere nog wat met mij heeft willen doen? In mijn studententijd heb ik wel eens gezegd: „Als ik dan maar even, al is het dan maar even een verloren mens mag toeroepen: „Gij, die God zoekt in al uw zielsverdriet, houdt aan grijpt moed, uw hart zal vrolijk leven”. Ik wist toen niet goed wat ik zei wat de tijd betreft, want de strijd met het einde op zulk een leeftijd is zwaar geweest. Maar wat de inhoud aangaat, de Heere heeft deze wens vervuld. Al is de ambtelijke arbeid dan ook kort geweest, ik mag toch geloven, dat het een tijd was in de gunst van mijn Zender. En als dan het aarden vat gebroken wordt, zal het dan klagen? Neen, het zal veeleer danken, dat het verwaardigd werd om die schat te dragen en uit te dragen.

En nu geliefden, wat doet u met die schat van Gods Woord als straks het aarden vat verbroken wordt? Het gaat niet om het vat, maar om de schat. Laat dan het vat maar wegvallen, als u de schat maar mag overhouden. Want dan heeft het vat zijn werk gedaan. Dan is het de eeuwige Koning der kerk, Die het Zelf heeft gezegd: 'Ik zal u geen wezen laten'. Want dan zijn er banden, die in Hem eeuwig zullen blijven. En waar nu uw schat is aldaar zal uw hart zijn. Dat is nu mijn bede voor u. Daarom blijft er nu voor u geen rijker voorrecht over dan wanneer het zaad van Gods Woord, dat ik onder u heb mogen strooien, wortel geschoten zal hebben in uw hart. De Heere weet dat het met

alle zonde en gebrek gedaan is, maar anderzijds kan ik toch geen woord van de gepredikte waarheid af of toe doen. De Heere weet ook, dat er onder u zijn, die met Zijn Woord in de binnenkamer terecht zijn gekomen. Die door het Woord zijn ontdekt of vertroost geworden. In elk geval, het zal niet ledig wederkeren. Kon het zijn voor ons allen, niet tot een reuk des doods ten dode, maar tot een vrucht des levens. De genade Gods is daarvoor niet te kort. Tenslotte, geliefde gemeente en allen die dit lezen, vaarwel, vaarwel, op de reis naar de eeuwigheid. De genade van de Heere Jezus Christus, en de liefde Gods des Vaders, en de troostvolle gemeenschap des Heiligen Geestes zij met u allen. Amen!"

Tot zover deze ontroerende woorden van een trouwe Evangeliegezant. Woorden die binden! Na zijn overlijden bleef ds. Bakker echter spreken door middel van de geschriften, die hij heeft achtergelaten. Hij heeft nooit kunnen bevoeden, dat zijn preken en meditaties zo grote bekendheid zouden krijgen. Ook door vertaling in diverse talen. Van zijn bekende "Gebedsgestalten" blijken er in ons land bijvoorbeeld meer dan 100.000 verkocht te zijn.

Nu is er door mevrouw J. Kranendonk-Gijssen uit Nunspeet zorgvuldig een dagboek samengesteld uit zijn nagelaten geschriften en uit preken die nooit eerder zijn uitgegeven. Deze kenmerken zich door hun pastorale, directe en hartelijke toon.

Ds. Bakker had de gave om op een eenvoudige, eerlijke manier geestelijk onderwijs te geven, in diepe verbondenheid aan de Schrift. Daarbij wees hij voortdurend op de noodzaak om met Christus verenigd te zijn. Dát klinkt in deze dagboekstukjes helder door. Daarom is als titel gekozen: "Blijft in Mij". Op de bijzonder fraaie omslag wordt dat gesymboliseerd door een wijnstok.

We hopen dat door het lezen van het bovenstaande u duidelijk zal zijn waarom ik dit dagboekje zo graag in uw handen wil zien. Met name ook voor onze jongeren en jonge gezinnen. Het is een voorrecht dat uit de werken van ds. Bakker dit dagboek zo mocht worden samengesteld.

v. A.

N.a.v. "Blijft in Mij", ds. F. Bakker; bijbels dagboek, samengesteld door J. Kranendonk-Gijssen; uitg. De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 90 336 32693, 373 blz.; € 19,50.

"Zeventien wonderen des Allerhoogsten", B. Florijn; 118 blz. € 8,- te koop bij P. van der Waal te Leerdam (0345-610963), en bij A.J. van Voorden in Heukelum (0345-515277).

Psalm 86 zingt 'Gij doet duizend wonderheën; Gij zijt God, ja Gij alleen'. Daaraan moest ik denken bij het lezen van het prachtige boekje "Zeventien wonderen des Allerhoogsten", een kleurrijk boekje van B. Florijn, onze onvergetelijke opvoedkundeleraar op De Driestar in Gouda. De zeventien waargebeurde verhalen getuigen van de wonderen van de Allerhoogste in de kerkgeschiedenis. Wonderen in de harten van zondaren, die door soevereine genade allen geleid werden tot de kennis van de Heere Jezus Christus. Ook genadewonderen in het dagelijkse leven, die ervan getuigen dat God Zijn Kerk nooit zal verlaten. Van elk van de hoofdpersonen is een korte kadertekst opgenomen.

Even laat ik u - en jou - meelesen. Het gaat over stadhouder-koning Willem III, in 1689 bevrijdde hij Engeland van het roomse juk. Ds. A. Trigland trof de jonge prins vaak biddend aan, de Heere vragend of Hij hem wilde stellen tot een pilaar van de ware godsdienst en tot een voedsterheer van de kerk. U herinnert het zich vast weer...

'Aan de rand van het bos staan allemaal tenten. In die tenten zijn soldaten. Het is een soldatenkamp, een legerkamp. Er is ook een grote tent bij. In die tent is de aanvoerder van de soldaten. Die aanvoerder is een koning. Het kamp is omringd door schildwachten... Op een stil plaatsje dicht bij het kamp staat een oude schuur. Een enkele plank van die schuur is wel los, maar dat hindert niet. De schuur wordt toch niet meer gebruikt. Er ligt wat stro in en wat hooi, meer niet...

Het is vroeg in de morgen. Er gaat een man naar die schuur. Een soldaat. Af en toe kijkt hij om zich heen, of er iemand is die hem volgt... Hij weet dat zijn aanvoerder er elke morgen naar toe gaat. Elke morgen. Maar nu wil hij weten wat die er toch doet, elke morgen. Hij verstoppt zich onder hooi en stro, zodat de koning hem niet zien kan.

Dan ziet hij dat de koning uit zijn uniform Gods Woord pakt en daarin leest, wel een half uur lang. Nu sluit hij de Bijbel. Nu zal hij weggaan, denkt de soldaat. Maar hij vergist zich. De koning gaat niet weg. Hij doet iets heel anders. Hij knielt neer en hij bidt. En als hij bidt, stromen de tranen over de wangen. Een koning die weent voor het aangezicht des Heeren. Is die koning zo bedroefd? Toch niet. Waarom weent hij dan? Hij weent omdat hij voelt, dat de Heere aan hem denken wil. Daarom. Ook omdat de Heere hem zo vaak bewaard heeft midden in de strijd. Daarom ook. Dan gaat de koning zijn werk doen. Het werk, dat hij niet kan en wil beginnen zonder dat hij het Aangezicht van zijn Meester gezocht heeft. Wat zal die soldaat zich verwonderd hebben? Wat is de achtergrond van deze opmerkelijke verhalen? Enkele tientallen jaren geleden is er een lesmethode op de markt gebracht voor 'aanvankelijk lezen'. Vele jaren heeft deze methode "Van Woord tot woord" dienst gedaan in het reformatorisch basisonderwijs. Florijn, één van de initiatiefnemers ervan, schreef toen ook de verhalen die in dit boekje zijn gebundeld.

Wat is het goed en nodig om onze kinderen te omringen met zulke verhalen. Hierin spreekt de wonderdoende God, Die nog leeft en Die nog wonderen werkt. En: Die erom gevraagd wil zijn.

Als u een boekje zoekt om uw (klein-)kinderen te geven als eindejaarsgeschenk, dan heeft u hiermee iets bijzonders. In wezen is zo'n boekje trouwens niet leeftijdgebonden. In verschillende groepen - groep 4 tot en met groep 8 - van onze basisschool in Elspeet heb ik enkele verhalen voorgelezen. De ontvangst was in alle groepen zeer goed. De kinderen voelen: dit is echt; dit is wezenlijk.

Het boekje is uitgegeven ten behoeve van het werk van de Stichting Ceylon Christian Care. Deze stichting wil de nood lenigen van onze verre naaste op Sri Lanka. Grote aantallen van de Tamilbevolking lijden daar aan de gevolgen van de burgeroorlog (beëindigd in 2009) en van de tsunami (2004). De CCC heeft daar verschillende projecten opgezet, waaronder de realisatie van een christelijke boekhandel en de distributie van de kinderbijbel van H. van Dam.

De tekeningen in het boekje zijn van Martin de Heer uit Sliedrecht. Deze amateurtekenaar - hij werkt zelf in het onderwijs- heeft meerdere professionele tekeningen voor deze uitgave gemaakt.

Elspeet,

J.A. Jobse

**"Liefde; thema's voor tieners",
Erik-Jan Verbruggen, uitg. Den Hertog, Houten, 2012; ISBN 978 90 3361 2220 4, 95 blz.; € 9,50.**

Seksualiteit is een hele mooie gave van God, die maakt dat mensen elkaar op een bijzondere manier kunnen liefhebben. Erik-Jan Verbruggen schrijft in het boekje "Liefde" op een aansprekende manier over het thema seksualiteit. Hij wil tieners laten zien hoe goed het is om op seksueel gebied te leven in gehoorzaamheid aan Gods geboden. Daarbij laat hij zien hoe seksualiteit is bedoeld door God, namelijk niet alleen om kinderen te krijgen, maar ook om lichamelijk te genieten en de relatie tussen man en vrouw sterk te maken. Het helpt om scherp te hebben hoe verschillend de beleving van seksualiteit tussen jongens en meisjes is. Tussendoor geeft de auteur denkwortjes: 'Realiseer jij je dat je andermans hart kapot kunt maken?'

Seksueel verkeer buiten de bedding van het huwelijk is als spelen met vuur. Vuur in een open haard is prima, maar daarbuiten kan het behoorlijk gevaarlijk

worden. De Bijbel spreekt eerlijk over seksualiteit en geeft duidelijke kaders. Deze staan haaks op onze samenleving waarin vrije seks, porno kijken en zelfbevrediging normaal worden gevonden. Het kost strijd om staande te blijven, want verleidingen zijn er overal. Aansprekend is het voorbeeld hoe de duivel probeert tot zonde te brengen, namelijk door eerst een verkleinglas te gebruiken - 'het is niet zo erg, het kan wel' - om daarna een vergrootglas voor te houden: 'je bent te zondig om nog genade te krijgen'.

Er is helaas veel gebrokenheid: misbruik, verwrongen opvattingen over seksualiteit, homofilie. In het boekje komt dit naar voren, maar ook dat de Heere weet van alle pijn, verwarring en radeloosheid. Bij Hem zijn milde handen en vriendelijke ogen.

De auteur geeft voorbeelden van een rein leven. Zo bestaat het hele hoofdstuk over verkering uit een voorbeeld van een stel dat biddend hun liefdesverhaal schreef. In het daaropvolgende hoofdstuk wordt ruim aandacht besteed aan jongeren die vraagtekens zetten bij het moeten wachten met seksuele gemeenschap tot de trouwdag. Duidelijk en praktisch komt aan de orde dat het stellen van grenzen belangrijk is om de relatie te verdiepen. Binnen de grenzen van Gods geboden is er veiligheid.

De kracht van dit boekje ligt in de beknoptheid. De aansprekende en heldere taal maakt het toegankelijk voor jongeren. Hopelijk vindt het zijn weg naar tieners, zodat ze bemoedigd worden om op een goede en mooie manier met seksualiteit om te gaan.

Utrecht, drs. S.H. Brons-van der Wekken

■ VERGADERING CLASSIS ROTTERDAM

Op **vrijdag 4 januari** zal de classis Rotterdam een vergadering houden in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Rotterdam-Centrum. Aanvang: 19.30 uur. Kerkenraad Geref. Gem. Barendrecht.

■ AANGEPASTE KERKDIENTST TE GENEMUIDEN

Zaterdag 8 december zal in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente van Genemuiden een aangepaste kerkdienst worden gehouden voor mensen met een verstandelijke handicap. In deze dienst hoopt voor te gaan: student J. van Laar. Aanvang: **14.30 uur**. Iedereen is van harte welkom.

■ 75 JAAR GEREFORMEERDE GEMEENTE APeldoorn

Op 9 november jongstleden was het 75 jaar geleden dat de Gereformeerde Gemeente van Apeldoorn werd geïnstituëerd. Bij de instituering bediende ds. R. Kok het Woord uit Hosea 13:12 en 13: 'Efraïms ongerechtigheid is samengebonden, zijn zonde is opgelegd. Smarten ener barende vrouw zullen hem aankomen; hij is een onwijs kind, want anders zou hij geen tijd in de kindergeboorte blijven staan.' Tijdens de dankdagavonddienst op 7 november werd stilgestaan bij dit jubileum in een herdenkingsdienst, geleid door ds. C.J. Meeuse, oud-predikant van de gemeente. De tekst voor deze avond was Efeze 2:20 en 21: 'Gebouwd op het fundament der apostelen en profeten, waarvan Jezus Christus is de uiterste Hoeksteen; Op Welken het gehele gebouw, bekwamelijk samengevoegd zijnde, opwast tot een heiligen tempel in den Heere.'

Ds. Meeuse noemde als aandachtspunten: 1. het fundament; 2. de Hoeksteen; 3. het bouwen en 4. het gebouw. Hij wees de gemeente erop dat in verwondering mag worden teruggezien op Gods werk. Ons werk geeft reden onszelf aan te klagen, vooral als we teruggaan in het verleden. Gods genade en trouw mogen herdacht worden. Het fundament en de Hoeksteen van het Godsgebouw komen samen in Jezus Christus. Hij is het einde van de Wet en de inhoud van het Evangelie. De gemeente werd aangespoord geen bouwlieden in de lucht te steken. Dat geeft nijd en twist, dan zijn we vleeselijk. Die plant en die nat maakt zijn één. Gods ware dienaren zijn één. Wij mogen verlangend zijn het gebouw tot stand te zien komen. De bede mag zijn of de Heere de kandelaar niet wegneemt. Ds. Meeuse sprak de wens uit dat er in Apeldoorn nog vele levende stenen mogen worden toegevoegd.

Op vrijdag 16 november werd een jubileumbijeenkomst belegd voor gemeente en belangstellenden, mede ter gelegenheid

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Bodegraven:

ds. M. Joosse te Hendrik-Ido-Ambacht;

Te Oostkapelle:

ds. P. Mulder te Krimpen aan den IJssel;

Te Ridderkerk-Slikkerveer:

ds. G. Clements te Gouda;

Te Rotterdam-Alexanderpolder:

ds. J. Schipper te Dirksland;

Te Tholen: ds. A.H. Verhoef te St. Catharines (Canada);

Te Vlaardingen:

ds. G.J. van Aalst te Klaaswaal;

Te Westkapelle:

ds. M. Karens te Werkendam.

BEDANKT

Voor Meeuwen i.c.m. Sprang-Capelle:

ds. B.J. van Boven te De Valk-Wekerom.

van de ingebruikname van het verbouwde kerkgebouw. 's Middags werden activiteiten georganiseerd voor de kinderen. Velen maakten gebruik van de mogelijkheid een maaltijd te nuttigen, waarbij het onderlinge contact centraal stond. 's Avonds werd in een korte bijeenkomst aandacht gegeven aan het jubileum en aan de verbouwing, waarna er tijdens een informeel gedeelte opnieuw tijd was voor ontmoeting en bezichtiging van het kerkgebouw. De voorzitter van de kerkenraad, ouderling F. van Toor, refereerde in zijn openingswoord naar aanleiding van Jozua 4:1-7 aan de ingemetselde gedenksteden bij de hoofdingang van de kerk. Het zijn sprekende stenen waar de kerkganger elke keer tussendoor gaat. Bij al het schone van het gebouw is het voornaamste dat de Heere er aanwezig is met Zijn Geest.

Dhr. M.A. Ros van Architectenbureau Roos en Ros gaf een toelichting op de gevolgde werkwijze bij de verbouwing van het kerkgebouw. Hij benadrukte dat bij het ontwerp met respect is gekeken naar het eigene van het gebouw. Gestreefd is naar optimale functionaliteit. Een dankwoord werd uitgesproken aan alle vrijwilligers die hebben geholpen tijdens de verbouwing. Ook werd een herdenkingsboek gepresenteerd, uitgegeven door uitgeverij De Banner en getiteld: 'Wat zijn u deze stenen?'. Er mag worden teruggezien op een waardige herdenking.

M.J. den Haan, scriba

■ JAAP WISSE NEEMT NA 55 JAAR AFSCHIED ALS ORGANIST

Dit najaar viert Jaap Wisse te Aagtekerke een jubileum. Vijfenvijftig jaar geleden beklom hij voor de eerste keer de orgelbank van de Geref. Gemeente in zijn woonplaats. Al die jaren heeft hij geheel in zijn eigen stijl de erediensten begeleid. Zijn orgelspel kenmerkte zich door eenvoud en soberheid. De nu 77-jarige organist vindt het nu tijd om ermee te stoppen. Aan het einde van de morgendienst van de dankdag, woensdag 28 november, werd de jubilaris hartelijk toegeproken door ds. D. W. Tuinier. Woorden van dank, liefde en verbondenheid met daarbij een passend afscheidsgeschenk gingen richting Wisse. Ook werd hem, staande door de gemeente, Psalm 134:3 toegezongen. Van harte hopen we dat de Heere deze zegenwens door Zijn genade vervullen zal.

Kerkenraad Geref. Gem. Aagtekerke

■ MUTATIE KERKELIJK JAARBOEK 2012

* Pag. 160, **gemeente DE VALK-WEKEROM**. Scriba is nu: A. Waaijbergen, Harskamperengweg 23, 6732 AP Harskamp, tel. (0318) 456135, e-mail: scriba.gg.devalkwekerom@kliksafe.nl

* Pag. 296, **gemeente OPHEUSDEN**. Toevoegen: Predikant: ds. G.M. de Leeuw, Eikenlaan 37, 4043 KP Opheusden, tel. (0488) 440300.

tisten. Algehele leiding: ds. C. Sonneveld. Collecte t.b.v. de anti-abortus organisatie te Canada (CCBR).

Nijkerk

Zangavond op **woensdag 12 december**, aanvang: 20.00 uur, in de Grote- of St. Catharinakerk te Nijkerk (dus niet in Barneveld!), m.m.v. de mannenkoren Harpe Davids uit Genemuiden en Salvatori uit Nunspeet. Algehele leiding: dhr. W. Visser. Collecte t.b.v. Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten.

Nunspeet

Kerstconcert op **zaterdag 15 december**, aanvang 19.30 uur, in de Dorpskerk te Nunspeet, m.m.v. het jongerenkoor Elad uit Elspeet, organist Wilbert Peters, het mannenkoor Jubilate Deo, organist Gerard Harbers en enkele instrumentalisten. Leiding en meditatie door ds. G. van Manen. Collecte t.b.v. Deputaatschap Bijzondere Noden.

Tiel

Kerst-evangelisatiezangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang 19.30 uur, in de St. Maartenskerk te Tiel, m.m.v. mannenkoor Rehoboth en enkele instrumentalisten. Opening, meditatie en sluiting: student J. van Laar. Collecte voor bestrijding onkosten.

Westbroek

Kerstzangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang: 19.30 uur, in de Hervormde kerk, m.m.v. de gemengde koren: Sebanaja, De Lofstem en Al-táscheth, muziekgroep Bella Sonate, en organisten Wim de Borst, Jonard Roukens en Peter de Wilde. Leiding: een kerkenraadslid van de Geref. Gemeente te Hilversum. Collecte t.b.v. Siloah.

Yerseke

Adventszangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Yerseke, m.m.v. het mannenkoor Ethan, het gemengd koor Yerseke en het jeugdkoor David uit Yerseke. Algehele leiding: ds. C. van Krimpen. Collecte t.b.v. Helpende Handen.

■ KERSTMIDDAG GEHANDICAPTEN-CLUB TE WERKENDAM

Op **zaterdag 15 december** wordt een kerstmiddag gehouden van de gehandicaptenclub 'Mefiboseth' in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Werkendam, Sigmondstraat 47. Ds. M. Karens hoopt een Bijbelvertelling te houden. Thema: Licht in de duisternis. De middag wordt verder gevuld door de clubleden die teksten opzeggen en psalmen zingen. Aanvang 14.30 uur. Iedereen is hartelijk welkom!

BERICHTEN

■ ZANGAVONDEN

Amsterdam-Centrum

Kerstzangavond op **woensdag 19 december**, aanvang 19.30 uur, in de Noorderkerk te Amsterdam, Noordermarkt 48, m.m.v. mannenkoor David en jongerenkoor Jesaréla uit Lisse. Meditatie: evangelist J. Krijgsman. Collecte voor evangelisatiewerk in Amsterdam (Evangelisatiepost 'Bij Simon de Looier').

's-Gravenzande

Kerstzangavond op **vrijdag 14 december**, aanvang 19.30 uur, in de Westerkerk te 's-Gravenzande Obrechtlaan 8. Opening, meditatie en sluiting door ds. J. van Rijswijk.

Hasselt

Zangavond op **dinsdag 18 december**, aanvang: 20.00 uur, in de Grote of St. Stephanuskerk te Hasselt, m.m.v. het mannenkoor Harpe Davids uit Genemuiden en enkele instrumentalisten. Algehele leiding: dhr. H. van Dieren.

Krabbendijke

Adventszangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang 19.30 uur, in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente te Krabbendijke, m.m.v. het samengesteld mannenkoor Zeeland, orgel Martin Weststrate. het gemengd koor Sursum Corda, orgel Leen Heijboer, het jeugdkoor Mattithja, orgel Martin Weststrate en diverse panflui-

■ VERKOOP FOTOKAARTEN ZGG

Onder verantwoordelijkheid van de zendingscommissie van Naaldwijk worden fotokaarten verkocht. De opbrengst is geheel bestemd voor Zending Gereformeerde Gemeenten. De kaarten worden verkocht via de website www.defotokaartenshop.nl. Voor verkopeningen kan met korting worden ingekocht. Neem voor de mogelijkheden contact op via e-mail info@defotokaartenshop.nl.

■ VOGG-WORKSHOP TE NIJKERK

Op **zaterdag 15 december** is de afd. centrum/noordwest van de VOGG te gast in De Fontein in Nijkerk, ds. Kuypersstraat 1. Onder leiding van Bram Brandemann organiseren we een workshop rond het nieuwe Skrabl-orgel. Iedereen is hartelijk welkom. Meer informatie is te vinden op www.kerkenmuziek.nl.

verdingen en 17.00 uur ds. B. van der Heiden; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 uur ds. J. Mijnders; Rotterdam-Zuidwijk 14.30 uur ds. P. Mulder; Scherpenisse 9.30 en 18.30 uur ds. E. Bakker; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 15.15 uur ds. A.B. van der Heiden; Sliedrecht 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 15.30 uur ds. A. Verschuure; Spijkenisse 10.00 en 16.00 uur ds. C. Neele; Stad aan 't Haringvliet 14.30 uur ds. J. Schipper; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tholen 14.30 uur ds. S. Maljaars; Tricht-Geldermalsen 19.00 uur ds. B. Labee; Uddel 10.00 en 18.30 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Utrecht 10.00 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 15.00 uur stud. P.D. den Haan; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlaardingen 10.00 en 15.30 uur stud. S.W. Janse; Vlissingen 9.30 en 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 10.00 uur ds. A.A. Brugge en 18.30 uur ds. K. Boeder; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 14.00 uur ds. D.W. Tuijnier; Westzaan 18.45 uur ds. R. Kattenberg; Woerden 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Zeist 10.00 en 18.30 uur ds. J.J. van Eckveld; Zoetermeer 10.00 en 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Zwijndrecht 9.30 en 16.30 uur ds. J.W. Verweij; Zwolle 9.30 uur stud. P.G. Heijkamp.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 9 DECEMBER 2012

Aagtekerke 9.30 en 19.00 uur ds. D.W. Tuijnier; Aalburg 9.30 en 18.00 uur stud. P.D. den Haan; Aalst 19.00 uur ds. L. Blok; Alblas-serdam 9.30 uur ds. B. van der Heiden en 17.30 uur stud. S.W. Janse; Alphen a/d Rijn 16.30 uur ds. J. Driessen; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Apeldoorn 18.00 uur (H.D.) ds. A.P. Baaijens; Barendrecht 10.00 en 16.30 uur (H.D.) ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. G. Bredeweg; Benthuizen 9.30 en 18.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Berkenwoude 10.00 uur ds. H. Paul; Bodegraven 10.00 uur ds. P. van Ruitenburg en 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Borssele 9.30 en 18.00 uur ds. G.J.N. Moens; Boskoop 19.00 uur ds. L. Terlouw; Brakel 10.00 en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Capelle a/d IJssel-Middelwatering 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. W. Silfhout; Capelle a/d IJssel-West 10.00 uur ds. A. Moerkerken en 19.00 uur ds. M. Joosse; De Valk-Wekerom 9.30 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Delft 10.00 uur ds. J. Driessen; Den Helder 15.30 uur stud. H.A. van Zetten; Deventer 15.00 uur ds. A. Schreuder; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Doetinchem 9.30 (H.A.) en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Ede (Verl. Maanderweg 33) 12.15 en 19.00 uur ds. A.A. Brugge; Elspeet 10.00 en 18.30 uur ds. G. van Manen; Emmeloord 18.00 uur ds. J.M. Kleppe; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Genemuiden 9.30 en 15.30 uur ds. C. Hogchem; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage 10.00 uur ds. G.J. van Aalst en 15.30 uur ds. W. Harinck; 's-Gravenpolder 9.30 en 18.00 uur ds. C. Harinck en 14.00 uur ds. H. Hofman; Hardinxveld-Gies-sendam 9.30 uur ds. W.J. Karels en 18.00 uur ds. P. van Ruitenburg; Hellevoetsluis 10.00

en 18.00 uur stud. J. van Laar; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Hilversum 10.00 en 15.30 uur ds. C. van Krimpen; Hoedekenskerke 14.30 uur ds. C.J. Meeuse; Hoogeveen 19.00 uur ds. A. Schot; Houten 10.00 (H.A.) en 17.00 uur ds. J.S. van der Net; Kampen 15.00 uur (H.D.) ds. G. van Manen; Kapelle-Biezelinge 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Krimpen a/d IJssel 9.30 en 16.30 uur ds. P. Mulder; Leerdam 10.00 en 18.00 uur stud. C. van Ruitenburg; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Meeuwen 15.00 uur ds. W.J. Karels; Middelburg-Centrum 9.00 en 16.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid (in kerkgebouw Middelburg-Centrum) 11.30 en 18.30 uur ds. J.J. Tanis; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Moerkapelle 9.30 en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 16.30 uur ds. H. Paul; Nieuw-Beijerland 9.30 (H.A.) en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. W. Visscher; Nieuwerkerk 15.00 uur ds. E. Bakker; Nijkerk 9.30 uur ds. J.M. Kleppe en 14.30 uur ds. F. Mulder; Nisse 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oostburg 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Oostvoorne 15.00 uur stud. J. van Laar; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Opperdoes 10.00 en 18.30 uur stud. H.A. van Zetten; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. G. Pater; Poederroijen 14.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Poortvliet 10.00 (H.A.) en 18.30 uur ds. A.J. Gunst; Puttershoek 15.30 uur ds. G.J. van Aalst; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 18.00 uur ds. W.J. Karels; Ridderkerk-Slikkerveer 15.00 uur ds. G. Pater; Rijssen-Noord 9.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur (H.D.) ds. A. Schreuder; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 (H.A.) en 15.30 uur ds. M.J. van Gelder; Rotterdam-Centrum 10.00 uur ds. M. Gol-

■ DINSDAG 11 DECEMBER 2012

Amersfoort 19.30 uur ds. W. Visscher; Boskoop 19.30 uur stud. S.W. Janse; Dirksland 19.30 uur ds. J. Schipper; Lisse 19.45 uur ds. W. Silfhout; Naaldwijk 19.45 uur ds. J.J. van Eckveld; Oostvoorne 19.30 uur ds. M. Mondria; Uddel 19.30 uur ds. G. Mouw; Veenendaal 14.15 uur (huw.bev.) ds. B. Labee; Westzaan 19.30 uur ds. G. Pater.

■ WOENSDAG 12 DECEMBER 2012

Amersfoort 14.45 uur (huw.bev.) ds. W. Visscher; Barneveld-Zuid 19.30 uur ds. G. Bredeweg; Brakel 19.30 uur ds. A.J. Gunst; De Valk-Wekerom 19.30 uur ds. B.J. van Boven; Elspeet 19.30 uur ds. G. van Manen; Ermelo 19.30 uur ds. P. Melis; 's-Gravenpolder 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Hilversum 19.45 uur ds. J. van Rijswijk; Houten 19.45 uur ds. P. Mulder; Kootwijkerbroek 14.30 uur (huw. bev.) ds. G. Beens; Mijdrecht 19.30 uur ds. A. Vermeij; Nieuwer ter Aa 19.45 uur ds. J. van Belzen; Nunspeet 19.30 uur ds. A. Schot; Ooltgensplaat 19.30 uur ds. J. Schipper; Opperdoes 19.30 uur ds. R. Kattenberg; Poederroijen 19.30 uur ds. G.J. van Aalst; Puttershoek 19.30 uur ds. W. Silfhout; Rijssen-Zuid 19.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 19.30 uur ds. D. de Wit; Rotterdam-Zuidwijk 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Scherpenisse 19.30 uur ds. E. Bakker; Vlaardingen 19.30 uur ds. A. Verschuure; Werkendam 19.30 uur ds. M. Karens.

■ DONDERDAG 13 DECEMBER 2012

Aalst 19.30 uur ds. A. Schot; Alphen a/d Rijn 19.30 uur ds. M. Mondria; Beekbergen 19.30 uur ds. C.A. van Dieren; Capelle a/d IJssel-West 19.45 uur ds. F. Mulder; Genemuiden 19.30 uur ds. C. Hogchem; Herkingen 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Hoofddorp 19.45 uur ds. J.S. van der Net; Kampen 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Krimpen a/d IJssel 19.45 uur ds. P. Mulder; Leerdam 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Ridderkerk-Slikkerveer 19.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Soest 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Tricht-Geldermalsen 19.30 uur ds. J.W. Verweij; Zwolle 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw.

■ VRIJDAG 14 DECEMBER 2012

Yerseke 14.15 uur (huw.bev.) ds. C. van Krimpen.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 9 DECEMBER 2012

Alkmaar ('t Wuiver 2a, Oudorp) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 I) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

Alle nieuwe titels
www.derooboeken.nl

Te koop

Scherpenzeel, Koepellaan 42

Mooie uitgebouwde hoekwoning met garage en carport.

Op prachtige locatie met vrij uitzicht.

School, kerk en centrum

op loopafstand

Vraagprijs 269.000,- k.k.

Info. tel. 033-4947725

Open huis D.V. 8 december

www.funda.nl

Te koop: Nieuw Lekkerland,

zeer nette 2/1 kap (hoek) woning.

Bouwjaar 1987, royale woonkamer,

in pandige garage, stenen berging

en schutting. Mooi gesitueerd. Veel

extra's. Dicht bij reformatorische

basisschool. Scherp geprijsd

€ 325.000. Telefoon 0184-681878.

Bij sluiten van koopovereenkomst voor 31 december 2012 nog soepele hypotheekvoorwaarden.

ADVERTENTIES

Geloofd zij God met diepst ontzag!
Psalm 68 vers 10 (berijmd)

Dankbaar voor de liefde en zorg waarmee zij ons en anderen tijdens haar leven heeft omringd, geven wij u kennis dat de Heere uit ons midden heeft weggenomen onze lieve zuster, schoon-zuster en tante

Catharina Maria van Blooij's tante Jo

in de leeftijd van 90 jaar.

Alphen a/d Rijn:	P. van Blooij's W. van Blooij's - Boekhout
Bilthoven:	A.C. van Blooij's L.J. van Blooij's - van der Poort
Barneveld:	G.H. Gerritsen - van Blooij's W. Gerritsen (in herinnering)

Rotterdam, 30 november 2012
Sionstraat 310

Correspondentieadres:
Overboslaan 69, 3722 BK Bilthoven

De begrafenis in het familiegraf heeft plaatsgehad op Begraafplaats Oud-Kralingen, Laan van Oud-Kralingen 1 te Rotterdam, donderdag 6 december jl.

Te koop aangeboden:

Prachtig schilderij van Albert Wessels. Deze bekende Rijssense kunstschilder (1938-2010) schilderde het liefst de natuur.

Dit schilderij geeft een tafereel weer uit de omgeving van Moordrecht. Wegens verhuizing zijn we genoodzaakt het schilderij te verkopen. Afmeting van het schilderij: 1.50 x 1.15 mtr. inclusief de mooie lijst die er om heen zit.

Kleurenfoto's op aanvraag

Vraagprijs : € 1.250,00.

Inlichtingen: tel. 06 - 53 90 12 19.

AVONDMAAL-SERVIEZEN

Uit voorraad of naar tekening.

Schoonhovens Silverhuys B.V.

Postbus 35, 2870 AA Schoonhoven,
Telefoon 0182 - 382614.

RECENT VERSCHENEN!!

Bevindingen

gesprekken over
de orde van het heil

15 bevindelijk-gereformeerde predikanten beantwoorden vragen over o.m. de diepte van de ware ellendekennis, het gelovig aannemen van Christus, Christus als verborgen Persoon, de plaats van de heiligmaking in de prediking, het verband tussen heilsorde en heilsfeiten, de rechtvaardiging in de vierschaar der consciëntie.

Aan het woord komen o.a.:

ds. A.J. Gunst, ds. E. Hakvoort,

ds. A. van Heteren, ds. A. Kort,

ds. B. Reinders, ds. A. Simons,

ds. W. Visscher en

ds. C.G. Vreugdenhil.

Het boek telt 304 pag. en is verkrijgbaar voor ca. € 19,90

Bestellen: 0342-421031 of
belzen@filternet.nl

De vers gevallen sneeuw knerpt onder je laarzen....

Te huur: Onze comfortabele 8 persoons vakantiewoning in Wallis, Zwitserland. Voor sneeuwwandelen, skiën en rust. Info: www.residencefes.ch.nl of Tel. 0383855121

Boeken met inhoud van blijvende waarde

J. Hanappier

Bid om de vrede van Jeruzalem € 14,95

B. Smytegelt

De weg der heiligmaking € 22,50

Met de hand gebonden:

J. v. Lodensteyn

Heerlijkheid van een waar Christelijk leven (ook kerstpreken) € 58,-

J. du Toict

De heilige ontvangenis € 35,-
Adventpreken

P. v. d. Hagen

Feeststoffen en Avondmaal € 68,-
Totaal 60 preken

www.deoudewijn.nl
www.theologieportaal.nl
Alles nieuwe druk, niet hertaald

Te bestellen bij:

Uitgeverij De Oude Wijn

e-mail: info@deoudewijn.nl

Boven € 30,- geen portokosten

Tel. 033 286 5548

Dodewaard Te koop aangeboden onze vrijstaande woning, perceel grootte 820 m2, bouwjaar 2000. Rondom zonnige kamer van 60 m2, Het huis bevat verder 2 badkamers en 2 keukens en 4 slaapkamers ev.t uit te breiden met meerdere slaapkamers. Circa 3 km van kerk en ref. scholen Vraagprijs sterk verlaagd tot € 399.000,00
Inl. 06 22247764

Begrafenisonderneming STAM

Molenstraat 153, 2961 AK Kinderdijk
Tel. 078 6919005 - **Geen crematies** -

TE HUUR :

ruime compleet ingerichte chalet direct aan het Veerse Meer, 7-persoons. Ligging dicht bij Arnemuiden en Middelburg.
www.chaethureninzeeland.nl
Tel: 06-41046147

Ambtskleding...

Bij aankoop van een **3-delig zwart Oxford kostuum** (actieprijs € 279,-)

GRATIS strijkvrij overhemd

t.w.v. € 49,95

Actie geldig de gehele maand december 2012!

Klamar's
FASHION

Klaas Leendert en Marian Blok
s-Gravenstraat 63 | 4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28

Openingstijden: vrijdag 19.00 tot 21.00 uur,
zaterdag 10.00 tot 12.00 uur & 13.00 tot 16.00 uur.
Of maak vrijblijvend een afspraak!

Stabiele, rustige PGB- begeleid(st)er gezocht voor jongen (13) met autisme. Creativiteit, aanpassingsvermogen, kennis van en ervaring met autisme is vereist. Omg. Genemuiden. Bel voor meer informatie 038 3856831 (na 20.00 uur).

Verrassend Texel
v.a. € 649,- **Maandje d'r uit...**
ZOEK EN BOEK VIA WWW.DEVERRASSING.NL
OF NEEM CONTACT OP MET: 0222 31 89 06

OPRUIMING
Opruiming met kortingen van **10 TOT 70%**
BOEDER HERENMODE
• ambtskleding
• businesskostuums
• trouwkostuums
• gelegenheidskleding
• rouwkleding
• kookkleding
• verhuur jacquets

Plein 1940 173 | Scherpenzeel
Telefoon (033) 277 01 72
www.boederherenmode.nl

Zorgverleners

“Jouw zorg maakt het verschil”

Maak kennis met RST Zorgverleners, dé werkgever met een reformatorische identiteit. Ga jij de uitdaging aan? Of het nu gaat om kraamzorg, verpleging en verzorging of huishoudelijke hulp; jouw zorgverlening maakt voor onze cliënten het verschil.

Meer informatie? www.rstzorg.nl
of bel 0342 - 40 54 65.

COR Adviseur voor nieuwbouw, verbouw en renovatie van uw kerkgebouw
bouwadvisie

Postbus 32 - 2410 AA Bodegraven - www.COR.nl - 088 33 43 400 - info@cor.nl

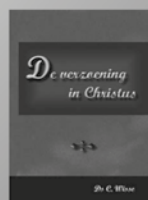
Nieuw verschenen bij De Schatkamer

Ds. Chr. van Dam
Verhef Zijn Naam
7 preken
€ 14,90

Ds. M. Heerschap
Op de grens van het oude en nieuwe verbond
7 preken
2e druk - € 14,90

Ds. C. Wisse
De verzoening in Christus
6 preken
€ 14,90

Ds. C. Wisse
Ik zal trekken
6 preken
€ 14,90

Te bestellen op www.theologieportaal.nl of in de boekhandel De Schatkamer - Rumpt - Email: deschatkamer@kliksafe.nl

HARKES *Persoonlijke zorg voor uw begrafenis*
Begravenissen

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

Wij verzorgen alleen begrafenis
Dag en nacht bereikbaar – overal te ontbieden

begravenisverzorging
Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begrafenis.

Dag en nacht bereikbaar.

 P.N. den Hollander
T. den Hollander
Tel. 010 - 4600509
www.begravenisverzorgingdenhollander.nl

kina
begravenisverzorging

D.W. Schipper **010-458 31 12**
Capelle a/d IJssel

J. Kooijman **0182-58 39 32**
Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

de Beukelaar
boekhandel

Laan 15 | 8071 JG Nunspeet T. (0341) 25 05 93
E. info@boekhandeldebeukelaar.nl
I. www.boekhandeldebeukelaar.nl

Een boek dat je pakt...

RST
Zorgverleners

Verpleging & Verzorging

“Fijn dat ik nog thuis kan blijven wonen”

Verpleging & Verzorging door medewerkers met een reformatische identiteit, dat is **een vertrouwd idee**.
Meer informatie? www.rstzorg.nl of bel 0342 - 42 23 24.

RST Zorgverleners biedt ook **kraamzorg** en **huishoudelijke hulp**

Orgelcentrum ANDANTE

Uw dealer van
Johannus Monarke Content Domus

Ruime keuze uit occasions
In onze beide winkels is een ruim assortiment bladmuziek aanwezig (ook klavár)

www.andanteorgels.nl

A. van Ostadelaan 35, Veenendaal T. 0318 - 50 50 63, E. info@andanteorgels.nl
Oranjestraat 6, Rijssen T. 0548 - 51 58 66

Brand- en inbraak-
Telecommunicatie
Airconditioning
CV-onderhoud
AKTIE bv
Beveiliging
Elektra
Ventilatie
Loodgieter

Koeling in uw Kerk(gebouw)
Voor elk probleem? Bel AKTIE
Tel: 010-4517471
CO2 metingen
Advies en installatieburo
Voor een vrijblijvende offerte
aktie@kliksafe.nl

H Heijkoop's
Houtsnijwerk
Houtsnijwerk.nl

Uw trouwtekst in hout uitgesneden?
Tel. 0418-551383
www.houtsnijwerk.nl

Orgelmakerij
Boogaard

Gravenstraat 4
7461 TN RIJSSEN
Telefoon 0548-521637
Telefax 0548-544904

Nieuwbouw-Restauratie-Stem- en onderhoudswerk.

BBV
Barneveldse Begravenis Vereniging

voor een eervolle, eenvoudige verzorging van begrafenis in Barneveld en omstreken

- eigen personeel
- vervoer van en naar alle plaatsen
- dag en nacht te ontbieden
- levering van grafstenen
- laatste wilsbeschikking
- drukwerk
- opgave van lidmaatschap
- geen crematie

dhr. G. de Groot (06) 50 21 72 55
Zr. J.H.D. Vermeulenstraat 5
3774 JW Kootwijkerbroek (0342) 44 18 12

Speksnijder
Begravenisverzorging

0182 - 35 15 20
voor de Krimpenerwaard
Gouda & omstreken

In alle rust, betrokken, zorgzaam...
Want iedere begrafenis is een persoonlijk afscheid!
www.speksnijderbegravenisverzorging.nl

Van Horssen bv
BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

Dorpsstraat 100 - 3881 BE PUTTEN
Tel. 0341 36 22 77 - info@van-horssen.com
www.van-horssen.com

Het juiste adres voor:
Bijbels, Theologische boeken, Leesboeken voor jong en oud, Voordeelboeken, Tweedehands, CD's en bladmuziek.

Dé inrichter voor Kantoor, Kerk en School

HOEKMAN
Kantoor & Project

Uw partner in complete kantoor- en projectinrichting

Showroom: Marconistraat 13 - 4461 HH Goes - T: 0113 57 29 07
E: info@piethoekman.nl - www.piethoekman.nl - www.hoekmanismeer.nl

Ambtskleding

den Engelsman & van Driel
heeft een ruime keus
in stijlvolle kleding

den Engelsman & van Driel

Voorstraat 15 - Sint-Annaland - Tel. (0166) 65 24 90
maandag gesloten, vrijdagavond koopavond

www.denengelsmanenvandriel.nl

Voor het leveren en leggen van **na-
tuurstenen- en keramische vloeren.**
Alleen **eerste klas kwaliteit** en steeds
de **laagste prijs.** Tegelzetterbedrijf
J. Slingerland, 0184-611917.

**BOEKEN EN MUZIEK
VAN DER BOOM**
Voorstraat 41 - 3245 BG Sommelsdijk
Tel. (0187) 48 26 14 - Fax (0187) 48 45 20

Voor

Nu vandaag

Mefiboseth

Project: 2012-33
weeskinderen en gehandicaptenzorg

In het weeshuis zijn nu **12 zieke
kinderen die dagelijks extra
versterkend voedsel nodig hebben.**

- **Kinderen zonder ouders.**
- **Kinderen zonder familie.**

Wie ontfermt zich over hen?

Postbank 31.555.32 o.v.v. Mefiboseth extra voeding
Grachtweg 20, 2161 HN Lisse | www.bonisa.nl | 0252 - 41 82 69

**Wilt u a.u.b.
helpen met
een gift?**

Hoe kunt u helpen?

Extra voeding

€ 3,- per kind per dag
€ 25,- per kind per week

**Met uw steun kunnen
kwetsbare kinderen geholpen
worden.**

**Elke bijdrage is van
grote waarde.**

Bonisa
Z E N D I N G

De Saambinder Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl
Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór
de datum van verschijning van De Saam-
binder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk
donderdag** vóór de week van
verschijning aangeleverd te zijn.
Rouwadvertenties **uiterlijk
maandagmorgen 9 uur.**

Advertenties € 0,95 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres

Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

*De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijk-
heid betreffende de inhoud van de advertenties
en de (recensies van de) aangekondigde boeken.*

Hartelijk welkom
op de landelijke

ISR[✳]ËLDAG

D.V. vrijdag **28 december 2012**

in het kerkgebouw van de Geref. Gemeente
Hardinxveld-Giessendam, Brooshoofdstraat 32

Aanvang 10.00 uur, vanaf 9.15 uur inloop met koffie

O C H T E N D P R O G R A M M A

- Openingswoord door ds. C.J. Meeuse
- **"Hoor, o Israël"**, het werk onder orthodoxe Joden door ds. M. Moore van Christian Witness for Israel
- Muzikale medewerking van mannenkoor De Lofzang uit Goes
- Presentatie van een nieuw boek van ds. C. Neele

Pauze

- Koffie, thee en soep gratis
- Broodjes tegen betaling
- Te koop: boeken en kaarten

M I D D A G P R O G R A M M A

- Deputaten ds. D. de Wit en K. Karels informeren u over de opleiding van voorgangers in Oekraïne
- Ds. A. Schot vertelt uit de geschiedenis van het Joodse volk

Het belooft een boeiende dag te worden.

**Graag ontmoeten wij u op
D.V. 28 december!**

Meer parkeermogelijkheden

op een paar minuten loopafstand:

- in de straat met de naam Bellefleur nabij scholen
- Buitendams 384, kerkgebouw OGG

WEGENS SUCCES HERHAALD:
crèche voor kinderen

van 0 tot 5 jaar verzorgd door gastvrouwen uit de gemeente van Hardinxveld.

Locatie: een van de zalen van de HHK,

Buitendams 205, 400 meter afstand van kerkgebouw GG.

Voor meer informatie: 0348 - 48 99 29.